Okçuların Sportif Karakterlerinin Sportif Ahlaki Yaklaşımlarına Etkisi

Taner ATASOY[1], Okan KILIÇKAYA[2], Selim AKMAN[3]

[1,2,3] İstanbul Gelişim Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Okçuların etik davranışları, spordaki çeşitli faktörlerden etkilenir ve bu faktörler, sporcuların ahlaki işleyişini şekillendirir. Araştırmalar, spor katılımının ahlaki işleyiş üzerinde etkili olabileceğini ve ego yöneliminin bu ilişkiye aracılık edebileceğini göstermektedir. Gençlik sporlarında antrenörler ve akranlar tarafından oluşturulan motivasyon iklimleri, sporcuların ahlaki tutumlarını etkileyebilir. Bu çalışmanın amacı, okçuların sportif karakterlerinin sportif ahlaki yaklaşımlarını nasıl etkilediğini belirlemektir.
Yöntem: Araştırmada nicel yöntemlerden tarama modeli kullanılmıştır. Türkiye Okçuluk Federasyonu bünyesinde lisanslı olarak spor yapan okçular, 2022-2023 sezonundaki salon okçuluk müsabakalarında yer alan 262 gönüllü sporculardan oluşan örneklem grubuna dahil edilmiştir. Veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu, Spor Karakter Ölçeği (SKÖ) ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği kullanılmıştır. Veriler, IBM SPSS 25 programı ile analiz edilmiştir.
Bulgular: Çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda cinsiyet değişkenine göre, anti-sosyal alt boyutunda erkekler aleyhine fark gözlemlenmiş, diğer alt boyutlarda ise fark bulunmamıştır. Yaş değişkeninde herhangi bir anlamlı fark tespit edilmemiştir. Millilik durumuna göre anti-sosyal alt boyutunda milliler aleyhine fark bulunmuştur. Eğitim durumuna göre, dürüstlük alt boyutunda ve toplam skorda anlamlı farklar gözlemlenmiştir. Spor yapma yılına göre ise anti-sosyal alt boyutunda ve sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği toplam skorlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Her iki ölçek arasında orta düzeyde negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.
Sonuçlar: Bulgular, okçuların sportif karakterlerinin ahlaki yaklaşımlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ve sportif ahlaki yaklaşımların, karakter özellikleri ile şekillendiğini göstermektedir. Motivasyon iklimleri ve spor ortamındaki bağlamsal faktörler de sporcuların ahlaki tutumları üzerinde etkili olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sportif Karakter, Ahlaki Yaklaşımlar, Okçuluk

The Effect of Archers Sporting Characteristics on Their Sporting Moral Approach

Taner ATASOY[1], Okan KILIÇKAYA[2], Selim AKMAN[3]

ABSTRACT

Introduction and Purpose: Archers' ethical behavior is influenced by various factors in sport and these factors shape athletes' moral functioning. Research suggests that sport participation can have an impact on moral functioning and that ego orientation can mediate this relationship. Motivational climates created by coaches and peers in youth sports may influence athletes' moral attitudes. The aim of this study was to determine how archers' sporting character influences their sporting moral attitudes.
Materials and Methods: In the study, the survey model was used from quantitative methods. Archers who are licensed under the Turkish Archery Federation were included in the sample group consisting of 262 volunteer athletes who took part in indoor archery competitions in the 2022-2023 season. Personal information form, Sports Character Scale (SCS), and the Scale of Immoralization in Sports were used as data collection tools. The data were analyzed with IBM SPSS 25 program.
Findings: In the research, survey model was used from quantitative methods. Archers who are licensed under the Turkish Archery Federation were included in the sample group consisting of volunteer athletes who took part in indoor archery competitions in the 2022-2023 season. Personal information form, Sports Character Scale (SCS), and the Moral Distancing Scale in Sports were used as data collection tools. The data were analyzed with IBM SPSS 25 program.
Results: The findings suggest that archers' sporting character has a significant influence on their moral attitudes and that sporting moral attitudes are shaped by character traits. Motivational climates and contextual factors in the sport environment also had an impact on athletes' moral attitudes.

Keywords: Sporting Character, Moral Approaches, Archery

GİRİŞ

Okçuların etik davranışları spor alanındaki çeşitli faktörlerden etkilenir. Araştırmalar, spora katılımın ahlaki işleyişi etkileyebileceğini ve ego yöneliminin potansiyel olarak bu ilişkiye aracılık ettiğini göstermektedir (Kavussanu ve Ntoumanis, 2003). Bu, okçuların etik davranışlarını şekillendirmede zihniyetlerinin ve spora yönelimlerinin önemini vurgulamaktadır. Gençlik sporlarında antrenörler ve akranlar tarafından oluşturulan motivasyon iklimleri sporcuların ahlaki tutumlarını ve davranışsal bağlılıklarını etkileyebilmektedir (Ntoumanis ve diğerleri, 2012). Okçuluk ortamında teşvik edilen değerler ve normlar, okçuların ahlaki karar verme süreçlerini önemli ölçüde etkileyebilir.

Spor ortamındaki bağlamsal faktörler, okçular da dahil olmak üzere sporcuların ahlaki işleyişini şekillendirebilmektedir (Kavussanu ve diğerleri, 2002). Spor bağlamındaki etkileşimler ve deneyimler, sporla uğraşan bireylerin ahlaki karakterini ve davranışlarını şekillendirmede çok önemli bir rol oynamaktadır. Ek olarak, Sporda Ahlaki Ayrılma Ölçeği gibi araçlar, sporcuların spor bağlamında ahlaki olarak nasıl ayrılabilecekleri konusunda fikir vermek için geliştirilmiş ve doğrulanmıştır (Boardley ve Kavussanu, 2007).

Ahlaki ayrılma mekanizmalarını anlamak, okçuların spor uğraşlarında karşılaşabilecekleri etik zorlukları tanımlamaya ve çözmeye yardımcı olabilir. Özetle okçuların spordaki ahlaki yaklaşımları, onların sportif karakterleri, zihniyetleri, motivasyonel iklimleri, bağlamsal etkileri ve ahlaki kopukluk eğilimleri ile şekillenmektedir. Bu faktörlerin tanınması ve ele alınması, paydaşların okçuluk sporunda bütünlüğü ve etik davranışı geliştirmesine yardımcı olabilir.

Bu çalışmada, okçuların sportif karakterlerinin sportif ahlaki yaklaşımlarına olan etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın temel hedefi, okçuların spor içerisindeki davranışlarının ve karakter özelliklerinin, sportif ahlak anlayışları üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu belirlemektir. Bu bağlamda, okçuların etik değerlerinin ve sportif tutumlarının analiz edilmesi, sporun ahlaki gelişim üzerindeki rolünün daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, bu çalışmanın bulguları, spor eğitim programlarının ve antrenman yöntemlerinin geliştirilmesine ışık tutarak, sporcuların etik ve ahlaki değerlerinin güçlendirilmesine yönelik stratejilerin oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada, okçuların sportif karakterlerinin sportif ahlaki yaklaşımlarına etkisinin incelenmesi amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2018). Nicel araştırmada vaka ve durumlar farklı kişilerin, üzerinde görüş birliğine vararak anlaşabilecekleri biçimde, duyulara açık duruma getirilerek ölçülür Cohen ve ark. (2007) ve sayısal verilerle açıklanabilmektedir (Creswell, 2013). Tarama araştırmaları geçmiş yıllarda veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Büyüköztürk ve ark., 2017).

Evren Örneklem

Araştırmanın Evrenini, Türkiye Okçuluk Federasyonu bünyesinde lisanslı olarak spor yapan kadın ve erkek sporculardan oluşturmaktadır. Örneklemini ise 2022-2023 Türkiye Okçuluk Federasyonunun faaliyet programında yer alan salon okçuluk müsabakalarda katılım gösteren 132’ kadın ve 130’ erkek olmak üzere (n=262) gönüllü sporculardan oluşmaktadır. Bu doğrultuda kullanılacak örnekleme yöntemi ise katılımcıların tamamının örneğe girme şansının eşit ve tesadüfi olduğu, aynı zamanda araştırma sonuçlarının çabuk ve kolay bir şekilde ortaya konulmasını sağlayan basit tesadüfi örnekleme yöntemi olacaktır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004; Ural ve Kılıç, 2005).

Veri Toplama Tekniği

Araştırmada, okçuların sportif karakterlerinin sportif ahlaki yaklaşımlarına etkisinin incelenmesi amacıyla araştırma verileri kişisel bilgi formu, spor karakter ölçeği ve sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği elektronik anket yöntemi kullanılarak toplanmış ve değerlendirilmiştir. Araştırmada yer alan okçuluk sporcularına yapılacak çalışma protokolü ile ilgili bilgi verilmiş, araştırmaya katılımın gönüllülüğe bağlı olduğu, gizlilik ilkesine bağlı kalınacağı ve istedikleri anda çalışmadan ayrılabilecekleri belirtilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgiler

Konu ile ilgili literatür incelenerek araştırmacı tarafından geliştirilmiş araştırmaya katılan sporcuların “cinsiyet yaş, eğitim durumu, milli sporcu olup-olmama durumu, yay kategorisi ve spor geçmişi ” gibi demografik bilgilerini belirlemeye yönelik 6 soruluk form kullanılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	**N**	**%**
Erkek	132	50 %
Kadın	130	50 %
Yaş	**N**	**%**
30 yaş altı	156	60 %
30 yaş üstü	106	40 %
Eğitim Durumu	**N**	**%**
Yükseköğretim Mezunu	134	51 %
İlk ve Ortaöğretim Mezunu	128	49 %
Milli Sporculuk Durumu	**N**	**%**
Evet	110	42 %
Hayır	152	58 %
Yay Kategorisi	**N**	**%**
Klasik Yay	180	69 %
Makaralı Yay	82	31 %
Spor Yapma Yılı	**N**	**%**
0-3 Yıl	86	33 %
3-7 Yıl	110	42 %
7 yıl ve üzeri	66	25 %

Tablo 1 incelendiğinde; katılımcıların cinsiyetlerinin eşit dağılım gösterdikleri (%50), 30 yaş altı sporcuların %60, 30 yaş üstü sporcuların %40 oranında dağıldıkları, katılımcıların %51'nin yükseköğretim mezunu oldukları, %42'sinin milli sporcu olduğu, büyük bir çoğunluğunun (%69) klasik yay kategorisinde yarıştıkları, spor yapma yılı değerlendirildiğinde ise 3-7 yıl arasında yer alan grubun en kalabalık grubu oluşturdukları tespit edilmiştir.

Spor Karakter Ölçeği (SKÖ)

Jang (2013) tarafından geliştirilmiş ve Türkçeye uyarlanması Görgüt ve Tuncel (2017) tarafından yapılmıştır. "Spor Karakter Ölçeği" 5'li likert tipinde 27 madde 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; Dürüstlük (1-10 maddeler), Anti-sosyal (11-15 maddeler), Merhamet (16-21 maddeler), Sportmenlik (22-24 maddeler), Adalet (25-27 maddeler) şeklindedir. Bu maddelerin 5' i olumsuz (madde 11, 12, 13, 14 ve 15) 22' si olumlu maddelerdir. Ölçek maddeleri 1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum ve 5-Tamamen Katılıyorum şeklinde sıralanmakta ve puanlanmaktadır. Ölçeğin geçerlilik güvenirlik çalışması sonucunda madde toplam korelasyon değerlerinin 0,33 ile 0,67 arasında değişmesi, ölçek için sağlanan değerlerin yeterli olduğunu göstermektedir. Ölçeğin, iç tutarlılık kat sayısının 0,70'ten ve madde toplam korelasyonlarının 0,30'dan büyük olması (Büyüköztürk, 2007) ve yeterli DFA uyum indekslerini (Seçer, 2015; Meydan ve Şeşen, 2011) sağlaması nedeniyle geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu değerlendirilmektedir.

Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği

Boardley ve Kavussanu (2008) tarafından sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma mekanizmalarını ölçmek üzere geliştirilmiş ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Gürpınar (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek 7'li Likert tipi bir ölçektir. Hiç katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), biraz katılmıyorum (3), tarafsızım (4), biraz katılıyorum (5), katılıyorum (6) ve tamamen katılıyorum (7) şeklinde puanlanan 8 maddeli ve tek faktörlüdür. Maddelerin tümü olumsuz anlam taşımaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, sporcuların daha çok ahlaktan ayrıldıkları anlamına gelmektedir.

İstatistiksel Analiz

Verilerin analizinde IBM SPSS 25 istatistik programı kullanılmıştır. Araştırmada; dağılım analizi, tanımlayıcı analiz ve parametrik hipotez testlerinden Bağımsız örneklem T testi ve Oneway ANOVA analizi, ilişki için ise Korelasyon analizi uygulanmıştır. Gruplar arası farkın belirlenmesi için ise Post-hoc analizi olarak, varyansları homojen olan grupların ikili karşılaştırılmasında kullanılan ikili karşılaştırma testlerinden daha çok tutucu (küçük farkları önemli bulan ve varyansları homojen olup örneklem grubu farklı olan gruplara uygulanabilen bir teknik olması ve gruplardaki birey sayıları eşit olmadığında da kullanılabilmesi nedeniyle LSD testinden yararlanılmıştır. İstatistiksel olarak $p<0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların ölçeklerden aldığı puanlarının çarpıklık-basıklık ve Kolmogorov-Smirnov testi anlamlılık düzeyi sonuçları

	Alt Boyutlar	Kolmogrov-Smirnov	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Spor Karakter Ölçeği	Dürüstlük	0,02	-0,86	0,52
	Anti-Sosyal	0,01	1,95	3,80
	Merhamet	0,00	-0,65	-0,01
	Sportmenlik	0,00	-1,06	0,72
	Adalet		-0,94	0,03
	Toplam Skor	0,00	-0,41	-0,26
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	**Toplam Skor**	0,00	0,70	0,27

Tablo 2 'de Spor Karakter Ölçeği alt boyutları ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğine ilişkin elde edilen verilerin Kolmogorov-Smirnov Testi sonuçları incelendiğinde, normallikten sapmaların meydana geldiği tespit edilmiştir, Buna karşın Büyüköztürk ve ark. (2008) göre çarpıklık ve basıklık katsayılarının ±1 aralığında, Tabachnick ve Fidell (2013)'e göre ise ±1,5 aralığında olması durumunda verilerin normal dağılım gösterdiği ifade edilmektedir, Spor Karakter Ölçeği alt boyutlarından Anti-Sosyal alt boyutu haricindeki tüm alt boyutlarda ve toplam skorlarla çarpıklık ve basıklık katsayıları referans aralığında olduğu için verilerin analizinde parametrik testlerin kullanılabileceği uygun görülmüştür.

Etik Metin

Araştırma katılımcıların gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli izinler (etik kurul/katılımcı izni) alınarak çalışmaya başlanmıştır. Araştırma dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine ve dergi etik kurallarına uyulmuştur. Araştırma ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Araştırmanın etik kurul izni İstanbul Gelişim Üniversitesi, Etik Kurul Başkanlığınca 29/07/2024 tarih ve 2024-11 sayılı kararı ile verilmiştir.

Yazar Katkı Oranı: 1.Yazar: %40; 2.Yazar: %30; 3.Yazar: %30.

BULGULAR

Araştırma kapsamında beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerine uygulanan "Spor Karakter" ve "Sporda Ahlaktan Uzaklaşma" ölçeklerinden elde edilen veriler analiz edilmiş ve aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyutlar	Değişkenler	N	x̄	df	t	p
Spor Karakter Ölçeği	Dürüstlük	Erkek[1]	132	43,70	260,00	-1,53	0,12
		Kadın[2]	130	44,57			
	Anti-Sosyal	Erkek[1]	132	8,02	260,00	2,38	**0,01**
		Kadın[2]	130	7,00			
	Merhamet	Erkek[1]	132	26,30	260,00	1,76	0,08
		Kadın[2]	130	25,62			
	Sportmenlik	Erkek[1]	132	13,74	260,00	0,02	0,98
		Kadın[2]	130	13,74			
	Adalet	Erkek[1]	132	13,45	260,00	-1,35	0,17
		Kadın[2]	130	13,72			
	Toplam Skor	Erkek[1]	132	105,21	260,00	0,61	0,54
		Kadın[2]	130	104,65			
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	**Toplam Skor**	Erkek[1]	132	20,70	260,00	0,62	0,53
		Kadın[2]	130	20,12			

***P<0,05; **P<0,01**

Tablo 3'de katılımcıların cinsiyet değişkenine göre ölçek puanları değerlendirildiğinde; Spor Karakter Ölçeği alt boyutlarından Anti-Sosyal alt boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ölçeğin diğer alt boyutlarında ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği'nde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyutlar	Değişkenler	N	x̄	df	t	p
Spor Karakter Ölçeği	Dürüstlük	30 yaş altı[1]	156	44,35	260,00	0,92	0,36
		30 yaş üstü[2]	106	43,81			
	Anti-Sosyal	30 yaş altı[1]	156	7,29	260,00	-1,22	0,22
		30 yaş üstü[2]	106	7,83			
	Merhamet	30 yaş altı[1]	156	26,05	260,00	0,55	0,58
		30 yaş üstü[2]	106	25,83			
	Sportmenlik	30 yaş altı[1]	156	13,83	260,00	1,23	0,22
		30 yaş üstü[2]	106	13,60			
	Adalet	30 yaş altı[1]	156	13,63	260,00	0,49	0,62
		30 yaş üstü[2]	106	13,53			
	Toplam Skor	30 yaş altı[1]	156	105,15	260,00	0,59	0,55
		30 yaş üstü[2]	106	104,60			
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	**Toplam Skor**	30 yaş altı[1]	156	20,63	260,00	0,56	0,57
		30 yaş üstü[2]	106	20,09			

***P<0,05; **P<0,01**

Tablo 4'te katılımcıların yaş değişkenine göre ölçek puanları değerlendirildiğinde; Spor Karakter Ölçeği ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır.

Tablo 5. Katılımcıların Millilik Durumlarına Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyutlar	Değişkenler	N	x̄	df	t	p
Spor Karakter Ölçeği	Dürüstlük	Evet[1]	110	44,22	260,00	0,26	0,79
		Hayır[2]	152	44,07			
	Anti-Sosyal	Evet[1]	110	8,05	260,00	2,16	**0,03**
		Hayır[2]	152	7,12			
	Merhamet	Evet[1]	110	26,25	260,00	1,27	0,20
		Hayır[2]	152	25,75			
	Sportmenlik	Evet[1]	110	13,84	260,00	0,89	0,37
		Hayır[2]	152	13,67			
	Adalet	Evet[1]	110	13,53	260,00	-0,52	0,60
		Hayır[2]	152	13,63			
	Toplam Skor	Evet[1]	110	105,89	260,00	1,78	0,07
		Hayır[2]	152	104,24			
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	**Toplam Skor**	Evet[1]	110	19,42	260,00	-1,83	0,06
		Hayır[2]	152	21,13			

***P<0,05; **P<0,01**

Tablo 5'te katılımcıların milli sporcu olma durumlarına göre ölçek puanları değerlendirildiğinde; ; Spor Karakter Ölçeği alt boyutlarından Anti-Sosyal alt boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<0,05). Ölçeğin diğer alt boyutlarında ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği'nde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğine ilişkin cevaplar incelendiğinde milli olmayan sporcuların, milli sporculara göre belirgin ölçüde yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyutlar	Değişkenler	N	x̄	df	t	p
Spor Karakter Ölçeği	Dürüstlük	Yükseköğretim[1]	134	43,18	260,00	-3,47	**0,00**
		İlk ve Ortaöğretim[2]	128	45,13			
	Anti-Sosyal	Yükseköğretim[1]	134	7,67	260,00	0,76	0,44
		İlk ve Ortaöğretim[2]	128	7,34			
	Merhamet	Yükseköğretim[1]	134	25,84	260,00	-0,66	0,51
		İlk ve Ortaöğretim[2]	128	26,09			
	Sportmenlik	Yükseköğretim[1]	134	13,60	260,00	-1,60	0,11
		İlk ve Ortaöğretim[2]	128	13,89			
	Adalet	Yükseköğretim[1]	134	13,42	260,00	-1,75	0,08

		İlk ve Ortaöğretim[2]	128	13,77			
	Toplam Skor	Yükseköğretim[1]	134	103,70	260,00	-2,77	0,00
		İlk ve Ortaöğretim[2]	128	106,22			
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	Toplam Skor	Yükseköğretim[1]	134	19,66	260,00	-1,67	0,09
		İlk ve Ortaöğretim[2]	128	21,20			

***P<0,05; **P<0,01**

Tablo 6'da katılımcıların eğitim durumlarına göre ölçek puanları değerlendirildiğinde; Spor Karakter Ölçeği alt boyutlarından Dürüstlük alt boyutunda ve ölçeğin toplam skorlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<0,05). Buna göre; ilk ve ortaöğretim mezunu olan sporcuların daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Ölçeğin diğer alt boyutlarında ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği'nde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Yay Kategorisi Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyutlar	Değişkenler	N	x̄	df	t	p
Spor Karakter Ölçeği	Dürüstlük	Klasik Yay[1]	180	44,48	260,00	1,81	0,07
		Makaralı Yay[2]	82	43,37			
	Anti-Sosyal	Klasik Yay[1]	180	7,40	260,00	-0,77	0,42
		Makaralı Yay[2]	82	7,76			
	Merhamet	Klasik Yay[1]	180	26,01	260,00	0,37	0,71
		Makaralı Yay[2]	82	25,85			
	Sportmenlik	Klasik Yay[1]	180	13,76	260,00	0,24	0,80
		Makaralı Yay[2]	82	13,71			
	Adalet	Klasik Yay[1]	180	13,58	260,00	-0,15	0,88
		Makaralı Yay[2]	82	13,61			
	Toplam Skor	Klasik Yay[1]	180	105,22	260,00	0,94	0,35
		Makaralı Yay[2]	82	104,29			
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	**Toplam Skor**	Klasik Yay[1]	180	20,67	260,00	0,81	0,41
		Makaralı Yay[2]	82	19,85			

***P<0,05; **P<0,01**

Tablo 7'de katılımcıların yarıştıkları kategori değişkenine göre ölçek puanları değerlendirildiğinde; Spor Karakter Ölçeği ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır (p<0,05).

Tablo 8. Katılımcıların Spor Yapma Yılı Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Ölçek	Alt Boyutlar	Değişkenler	N	x̄	F	df1	df2	p	Fark
Spor Karakter Ölçeği	Dürüstlük	0-3 Yıl[1]	86	44,60	2,70	2	159,19	0,07	
		3-6 yıl[2]	110	44,40					
		7 yıl ve üzeri[3]	66	43,06					
	Anti-Sosyal	0-3 Yıl[1]	86	6,74	7,06		139,23	**0,00**	1-3 2-3
		3-6 yıl[2]	110	7,22					
		7 yıl ve üzeri[3]	66	9,00					
	Merhamet	0-3 Yıl[1]	86	25,70	0,90		158,30	0,40	
		3-6 yıl[2]	110	26,27					
		7 yıl ve üzeri[3]	66	25,79					
	Sportmenlik	0-3 Yıl[1]	86	13,77	0,47		153,25	0,62	
		3-6 yıl[2]	110	13,82					
		7 yıl ve üzeri[3]	66	13,58					
	Adalet	0-3 Yıl[1]	86	13,72	0,67		153,49	0,51	
		3-6 yıl[2]	110	13,58					
		7 yıl ve üzeri[3]	66	13,42					
	Toplam Skor	0-3 Yıl[1]	86	104,53	0,30		150,09	0,73	
		3-6 yıl[2]	110	105,29					
		7 yıl ve üzeri[3]	66	104,85					
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	**Toplam Skor**	0-3 Yıl[1]	86	22,19	3,53		155,16	**0,03**	1-2
		3-6 yıl[2]	110	19,60					
		7 yıl ve üzeri[3]	66	19,45					

***P<0,05; **P<0,01**

Tablo 8'de katılımcıların spor yapma yılı değişkenine göre ölçek puanları değerlendirildiğinde; Spor Karakter Ölçeği alt boyutlarından Anti-Sosyal alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<0,05). Bu farklılık; 0-3 yıl arasında spor yapan katılımcılar ile 7 yıldan uzun süredir spor yapan katılımcılar ve 3-6 yıl arasında spor yapan katılımcılar ile 7 yıldan uzun süredir spor yapan katılımcılar arasında olduğu görülmektedir. Ölçeğin diğer alt boyutlarında ise anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<0,05). Bu farklılık; 0-3 yıl arasında spor yapan katılımcılar ile 3-6 yıl arasında spor yapan katılımcılar arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Spor Karakter Ölçeği ile Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği Pearson Korelasyon Analizi

		Dürüstlük		**Anti-Sosyal**		**Merhamet**		**Sportmenlik**		**Adalet**		Spor Karakter Ölçeği Toplam Skor		Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği
Dürüstlük	r	—												
	p	—												
Anti-Sosyal	r	-0,53	***	—										
	p	<,001		—										
Merhamet	r	0,53	***	-0,51	***	—								
	p	<,001		<,001		—								
Sportmenlik	r	0,55	***	-0,45	***	0,46	***	—						
	p	<,001		<,001		<,001		—						
Adalet	r	0,56	***	-0,42	***	0,55	***	0,67	***	—				
	p	<,001		<,001		<,001		<,001		—				
Spor Karakter Ölçeği Toplam Skor	r	0,83	***	-0,26	***	0,73	***	0,67	***	0,74	***	—		
	p	<,001		<,001		<,001		<,001		<,001		—		
Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	r	-0,41	***	0,51	***	-0,43	***	-0,44	***	-0,41	***	-0,43	***	—
	p	**<,001**		**<,001**		**<,001**		**<,001**		**<,001**		**<,001**		—

*** p < ,05, ** p < ,01, *** p < ,001**

Tablo 9'da katılımcıların Spor Karakter Ölçeği ile Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğine ilişkin verdikleri cevapların korelasyon analizine yer verilmiş olup, Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği puanları ile Spor Karakter Ölçeğinin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (p<0,05). Tablodaki verilere göre; Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği skorları ile Dürüstlük alt boyutu arasında negatif yönlü orta düzeyde, Anti-Sosyal alt boyutunda pozitif yönlü orta düzeyde, Merhamet alt boyutunda negatif yönlü orta düzeyde, Sportmenlik alt boyutunda negatif yönlü orta düzeyde, Adalet alt boyutunda negatif yönlü orta düzeyde, Spor Karakter Ölçeği toplam skorlarında da negatif yönlü orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Diğer bir ifade ile; spor karakteri yüksek olan sporcuların, sporda ahlaktan uzaklaşma olasılıklarının düşük olduğu, buna karşın daha fazla anti-sosyal davranışlar sergilemeye eğilimli oldukları şeklinde değerlendirmesi yapılabilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Okçuların Sportif Karakterlerinin Sportif Ahlaki Yaklaşımlarına Etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmaya toplam 262 birey katılmıştır. Bu katılımcıların kişisel özelliklerine baktığımızda cinsiyet olarak eşit dağılım gösterdikleri (%50), 30 yaş altı sporcuların %60, 30 yaş üstü sporcuların %40 oranında dağıldıkları,

katılımcıların %51'nin yükseköğretim mezunu olduğu, %42'sinin milli sporcu olduğu, büyük bir çoğunluğunun (%69) klasik yay kategorisinde yarıştıkları, spor yapma yılı değerlendirildiğinde ise 3-7 yıl arasında yer alan grubun en kalabalık grubu oluşturdukları görülmektedir.

Katılımcıların "cinsiyet değişkenine göre" ölçek puanlarına verdikleri cevapları değerlendirdiğimizde; Spor Karakter Ölçeği alt boyutlarından Anti-Sosyal alt boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ölçeğin diğer alt boyutlarında ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir($p>0,05$). Elde edilen bu verilere göre "sporda karakter ölçeği" anti-sosyal alt boyutunda erkeklerin kadınlara göre anti-sosyal ortalama puanının fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre erkeklerin kadınlara göre daha fazla anti sosyal olduklarını söyleyebiliriz. Ölçeğin "sporda ahlaktan uzaklaşma" alt boyutunda ise cinsiyete göre verilen cevaplarda istatistiksel olarak anlamlı bir görüş farkı yoktur. Durmaz ve ark.(2019), yaptıkları benzer çalışmalarında cinsiyete değişkenine öğrenci sporcuların Sporda ahlaktan uzaklaşma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görüşü araştırma bulgusu ile örtüşmektedir. Diğer yandan Akoğlu ve ark.(2019), uluslararası şampiyonalara katılan sporcular üzerinde yapmış oldukları çalışmada kadın ve erkek sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma düzeyleri arasında anlamlı bir fark görmeseler de erkek sporcuların kadınlara göre daha yüksek puanlara sahip olduğunu belirtmişlerdir. Tel ve ark. (2017), spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışlarına yönelik yapmış oldukları çalışmada ise, öğrencilerin cinsiyete göre sportmenlik davranışlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit etmemiş olmalarına rağmen, kadın öğrencilerin sportmenlik puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tsai, ve Fung (2005), Coulomb-Cabagno ve Rascle (2006), Gürpınar ve Kurşun (2013), Sülün ve ark.(2021), Kusan ve ark.(2024), yapmış oldukları benzer çalışmalarındaki "kadın ve erkek sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma düzeylerinde erkek sporcuların kadınlara göre daha yüksek puanlara sahip olduğu ve erkeklerin kadınlara göre daha çok ahlaktan uzaklaştığı saldırgan olduğu ve kadınların sportmenliği erkeklere göre daha çok önemsediği bulgu ve görüşleri araştırma bulgusu ile zıtlık göstermektedir.

Katılımcıların "yaş değişkenine göre" verdikleri cevapların ölçek puanları değerlendirildiğinde; Spor Karakter Ölçeği ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğinde gruplar arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($p>0,05$). Elde edilen bu verilere göre okçu sporcularda yaş değişkeninin spor karakterleri ve spor ahlakı üzerinde etkisinin olmadığını söyleyebiliriz.

Katılımcıların "milli sporcu olma durumu" değişkenine göre ölçek puanlarına verilen cevaplar değerlendirildiğinde; Spor Karakter Ölçeği alt boyutlarından Anti-Sosyal alt boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ölçeğin diğer alt boyutlarında ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanamamıştır($p>0,05$).Elde edilen verilere göre milli sporcuların, milli olmayanlara göre anti-sosyal olmadıklarını söyleyebiliriz. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğine ilişkin cevaplar incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmamakla birlikte, milli olmayan sporcuların, milli sporculara göre belirgin ölçüde yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Öztürk (2018) yaptığı araştırmada milli olmayan sporcuların daha çok ahlaktan uzaklaştığı bulgusu çalışma bulgusu ile örtüşmektedir.

Katılımcıların "eğitim durumlarına" göre ölçek puanlarına verdikleri cevaplar irdelendiğinde; Spor Karakter Ölçeği alt boyutlarından Dürüstlük alt boyutunda ve ölçeğin toplam skorlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre; ilk ve ortaöğretim mezunu olan sporcuların, yüksekokul mezunlarına göre daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Ölçeğin diğer alt boyutlarında ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir($p>0,05$). Bu sonuçlara göre ilk ve orta öğretim mezunu sporcuların, yükseköğretim mezunlarına göre spor karakterlerinin daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Akoğlu, Ayyıldız ve Sunay (2019) tarafından sporculara yönelik olarak yapılan benzer çalışmalarındaki "sporda ahlaktan uzaklaşma düzeylerinde anlamlı bir farklılığın tespit edilmediği bulgusu çalışma bulgusunu destekler niteliktedir. Ancak Öztürk (2018)'tarafından yapılan çalışmada eğitim düzeyi arttıkça bireylerin daha olumlu tutumlar sergilediği, karakter düzeyi ve ahlaki gelişiminde de olumlu yönde artış olduğu bulgusu ile çalışma bulgusu zıtlık göstermektedir.

Katılımcıların "yarışma kategori" değişkenine göre ölçek puanları değerlendirildiğinde; Spor Karakter Ölçeği ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğinde gruplar arasında istatistiksel olarak 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı farklılık saptanamamıştır($p>0,05$). Bu sonuca göre yarışma kategorisine göre "Karakter Ölçeği ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma" Ölçeklerine verilen cevaplarda görüş ayrılığı yoktur. Yani sporcuların yarışma kategorilerinin onların spor karakterlerini ve sporda ahlaktan uzaklaşmalarını etkilemediğini söyleyebiliriz.

Katılımcıların "spor yapma yılı değişkenine" göre verilen cevapların ölçek puanları değerlendirildiğinde; Spor Karakter Ölçeği alt boyutlarından Anti-Sosyal alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$) Elde edilen verilere göre; 0-3 yıl arasında spor yapan katılımcılar ile, 3-6 yıl arasında spor yapan sporcuların verdikleri cevaplarda, 7 yıldan uzun süredir spor yapan katılımcılara göre daha düşük puan aldıkları görülmektedir. Ölçeğin diğer alt boyutlarında ise anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Katılımcıların Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğine ilişkin cevapları incelendiğinde ise 0-3 yıl ile 3-6 yıl arasında spor yapanlar arasında belirgin ölçüde anlamlı bir fark saptanmıştır($p<0,05$) . Buna göre daha az spor yapma geçmişine sahip sporcularda sporda ahlaktan uzaklaşma eğiliminin yüksek olduğu söylenebilir. Özsarı ve ark.

(2018) yaptıkları benzer çalışmalarındaki sporda ahlaktan uzaklaşma ile spor yapma yılı arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusu araştırma bulgusu ile zıtlık göstermektedir. Diğer yandan Gürpınar (2014) yapmış olduğu çalışmada 4 yıldan az spor yapanların hileyi benimsememek ve yarışma severlik davranışlarının daha olumlu olduğu bulgusu ile, Kangalgil ve ark. (2023), Kusan ve ark. (2024) yaptıkları çalışmalarında spor yaşı düşük olanların, yüksek olanlara göre ahlaki karar alma tutumlarının daha olumlu olduğu ve daha yüksek sportmenlik davranışı gösterdiği bulgusu çalışma bulgumuz ile örtüşmektedir. Bu durumun spor yaşı arttıkça başarılı olma duygusunun da artmasına ve başarı için ahlaki davranışlardan uzaklaşmayı benimsemelerinden kaynaklanabileceğini ya da daha genç sporcuların rekabetin ve her ne olursa olsun başarılı olayım hırsının getirdiği baskıdan etkilenmemiş olmasına, ayrıca daha az deneyime sahip olmaları sebebiyle kendilerini kanıtlama konusunda daha düşük seviyede rekabetçi olmalarından dolayı daha fazla sportmenlik odaklı davranışı sergilemelerinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Katılımcıların "Spor Karakter Ölçeği ile Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeğine" ilişkin verdikleri cevapların korelasyon analizi incelendiğinde, Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği puanları ile Spor Karakter Ölçeğinin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$). Tablodaki verilere göre; Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği skorları ile Dürüstlük alt boyutu arasında negatif yönlü orta düzeyde, Anti-Sosyal alt boyutunda pozitif yönlü orta düzeyde, Merhamet alt boyutunda negatif yönlü orta düzeyde, Sportmenlik alt boyutunda negatif yönlü orta düzeyde, Adalet alt boyutunda negatif yönlü orta düzeyde, Spor Karakter Ölçeği toplam skorlarında da negatif yönlü orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Elde edilen verilere göre spor karakteri yüksek olan sporcuların, sporda ahlaktan uzaklaşma olasılıklarının düşük olduğu, buna karşın daha fazla anti-sosyal davranışlar sergilemeye eğilimli oldukları söylenebilir.

Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre; Okçuların Sportif Karakterlerinin Sportif Ahlaki Yaklaşımlarına olan etkisinde, erkeklerin kadınlara göre anti-sosyal olduklarını ve sportif ahlaki boyutunda anlamlı bir farkın olmadığını, yaş değişkeninin spor karakterleri ve spor ahlakı üzerinde etkisinin olmadığını, millilik durumunun etkili olduğunu, milli olmayan sporcuların, milli olan sporculara göre daha çok sportif ahlaktan uzaklaştığını, eğitim durumlarında ilk ve ortaöğretim mezunu olanların, yüksekokul mezunlarına göre spor karakterlerinin daha yüksek olduğunu, yarışma kategorilerinin sportif karakter ve sportif ahlakı etkilemediğini, spor yapma yılının sportif karakter ve ahlakı üzerinde etkili olduğunu, spor yapma yılı düşük olanların, spor yapma yılı yüksek olanlara göre spor karakteri ve ahlakının yüksek olduğunu söyleyebiliriz. "Spor karakteriler ile sporda ahlaktan uzaklaşma" ölçeğinin karşılaştırmalı istatistiki sonucunda ise spor karakteri yüksek olan sporcuların, sporda ahlaktan uzaklaşma olasılıklarının düşük olduğu, buna karşın daha fazla anti-sosyal davranışlar sergilemeye eğilimli olduklarını söyleyebiliriz.

Öneriler;

- Sporcular arasındaki cinsiyet farklılıklarını anlamak ve sportmenlik değerlerini teşvik etmek için cinsiyet duyarlı eğitim programları geliştirilerek erkek sporculara ahlak ve sportmenlik konusunda bilinçlendirmeler yapılabilir.
- Sporculara, ahlaki değerlerin önemi ve sportmenlik davranışlarının gerekliliği konusunda eğitim programları düzenlenebilir.
- Sporcuların, sportmenlik konusunda rol model alabilecekleri başarılı sporcular veya antrenörlerle etkileşimde bulunmaları sağlanabilir.
- Sporda ahlaktan uzaklaşma davranışlarının önlenmesi için etkili ceza ve ödüllendirme sistemleri uygulanabilir.
- Yapılan çalışma ya da benzer çalışmalar daha geniş kapsamlı olarak alınarak yapılabilir.

KAYNAKLAR

Akoğlu, H., Ayyıldız, E., & Sunay, H. (2019). Uluslararası spor organizasyonlarına katılan sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 6*(2). https://doi.org/10.33468/sbsebd.111

Boardley, I. D., & Kavussanu, M. (2007). Development and validation of the moral disengagement in sport scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 29*(5), 608-628.

Boardley, I. D., & Kavussanu, M. (2008). The moral disengagement in sport scale–short. *Journal of Sports Sciences, 26*(14), 1507-1517.

Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (21. baskı). Pegem Akademi Yayınları.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Pegem Yayınevi.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education.* Routledge.

Coulomb-Cabagno, G., & Rascle, O. (2006). Team sports players' observed aggression as a function of gender, competitive level, and sport type. *Journal of Applied Social Psychology, 36*(8), 1980-2000.

Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches.* Sage Publications.

Durmaz, M., Şener, O. A., & İmamoğlu, O. (2019). Spor fakültesi öğrencilerinde ahlaktan uzaklaşma eğilimleri. *Onur Kurulu*, 638.

Görgüt, İ., & Tuncel, S. (2017). Spor Karakter Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. *Spormetre, 15*(3), 149-156.

Gürpınar, B. (2014). Attitudes to moral decision making of the student athletes in secondary and high school level according to sport variables. *Eğitim ve Bilim - Education and Science, 39*(176).

Gürpınar, B. (2015). Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği kısa formunun Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi, 13*(1), 57-64.

Gürpınar, B., & Kurşun, S. (2013). Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Mediterranean Journal of Humanities, 3*(1), 171-176.

Jang, C. Y. (2013). *Development and validation of the sport character scale* (Doktora tezi). University of Utah, USA.

Kangalgil, M., Temel, A., Tevfik, E., & Tuğbay, İ. (2023). Altyapı sporcularının ahlaki karar alma ve ahlaktan uzaklaşma tutumlarının incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi, 11*(29), 14-29.

Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler.* Nobel Yayıncılık.

Kavussanu, M., & Ntoumanis, N. (2003). Participation in sport and moral functioning: Does ego orientation mediate their relationship? *Journal of Sport and Exercise Psychology, 25*(4), 501-518.

Kavussanu, M., Roberts, G. C., & Ntoumanis, N. (2002). Contextual influences on moral functioning of college basketball players. *The Sport Psychologist, 16*(4), 347-367.

Kusan, M., Yılmaz, S., & Çankaya, S. (2024). Boksörlerde sporda ahlaktan uzaklaşmanın sportmenlik davranışına etkisi. *ROL Spor Bilimleri Dergisi, 5*(1), 125-138.

Meydan, C. H., & Şeşen, H. (2011). *Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları* (1. baskı). Detay Yayıncılık.

Ntoumanis, N., Taylor, I. M., & Thøgersen-Ntoumani, C. (2012). A longitudinal examination of coach and peer motivational climates in youth sport: Implications for moral attitudes, well-being, and behavioral investment. *Developmental Psychology, 48*(1), 213.

Özsarı, A., Demirel, H., Altın, M., Yalçın, Y. G., & Demir, H. (2018). Kadın basketbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Türk Spor Bilimleri Dergisi, 1*(2), 66-71.

Öztürk, V. A. (2018). *Vücut geliştirme ve bilek güreşi müsabık sporcularının sportif ahlaki yaklaşımları ile karakterlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya, Türkiye).

Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci* (1. baskı). Anı Yayıncılık.

Sülün, F., Susuz, Y. E., Varol, Y. K., & Çolakoğlu, F. F. (2021). Judo antrenörlerinin sportmenlik yönelimleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 15*(2), 285-300.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (6. baskı). Pearson.

Tel, M., Yaman, Ç., & Altun, M. (2017). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışları hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD), 3*(Özel Sayı 2), 16-26.

Tsai, E., & Fung, L. (2005). Sportspersonship in youth basketball and volleyball players. *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology, 7*(2), 37-46.

Ural, A., & Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Detay Yayıncılık.

Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Detay Yayıncılık.